

חשיבה קדימה: הכנת בני נוער לעולם העתידי

תקציר

במוקד השיח הציבורי והתקשורתי, נידון כיום השינוי שמתחולל בקרב בני הנוער בעשור האחרון. קובעי מדיניות מדגישים את הצורך בהכנה של בני הנוער לקראת עתיד של אי-וודאות, הואיל ותקופת הנערות הופכת להיות לחוצה יותר בשל המעבר לבגרות. ואכן, נראה כי בני נוער של היום מתמודדים עם עולם של אי-וודאות, מהיר, מורכב ומקושר יותר מאשר בני גילם בדורות הקודמים. בנוסף, בני נוער נאלצים להתמודד עם מספר רב של מחויבויות חברתיות.

ממצאי המחקרים של מהלך המאה שנה האחרונות העלו למודעות כללית את ההכרה בנערות, כתקופה קריטית בתהליך ההתפתחות. ולכן הבנה של תקופה זו דורשת ניתוח מורכב ורב תחומי על בסיס שלושה ממדים: ביולוגי, פסיכולוגי וחברתי. בעבר, רווחה גישה שמחקרית שהתייחסה לתקופת הנערות כ"תקופת הסער והפרץ", ולכן היא התמקדה בעיקר בבעיות התנהגותיות הנלוות אליה. הראייה לכך היא, שגם כיום המאפיינים הללו תופסים מקום נרחב ובאים לידי ביטוי הן במחקר והן בקרב קובעי מדיניות.

בעשור האחרון, גם בקרב החוקרים מחלחל שינוי תפיסתי לגבי גיל הנערות. שינוי תפיסתי זה מסית את הדגש מהסיכונים, והבעיות ההתנהגותיות האופייניות לגיל הנערות לגישה השמה דגש על נכסים התפתחותיים חיוביים של בני הנוער. במחקר נטען כי מכלול של תיאוריות התפתחותיות חיוביות, למשל, פסיכולוגיה חיובית, למידה חברתית – רגשית, ומיומנות חברתית, עשויות לסייע בהבנה טובה יותר של התהליכים המתרחשים בגילאי הנערות. כמו כן, נבחן הקשר בין הבדלים אישיים לבין יכולת הסתגלות במצב של הצלחה ו/או כישלון. בהקשר זה, ניתן להצביע על מספר שינויים קונצפטואליים ובעלי משמעות בהתייחס לתקופת הנערות, למשל: תפיסת בני הנוער כסוכנים פעילים בתהליך של כינון התפתחותם והתייחסות לאינדיקטורים של מעורבות ויצירתיות (כמו שביעות רצון מהחיים), כמשפיעים על התפקוד ולא רק כסממנים של המצב הנוכחי. רעיונות אלה מאירים באור חדש את הקשר בין ההתנהגויות הבעייתיות להתנהגויות חיוביות, ומהי הדרך המתאימה ביותר להכין את בני הנוער לבגרות, בעולם המשתנה תדיר.

מחקרים שנערכו לאחרונה בארצות הברית ובארצות מערביות מצביעים על שינויים חברתיים שמשפיעים על בני הנוער. להלן, סקירה של המאפיינים שזוהו:

1. מחקר של האגודה האמריקנית לפסיכולוגיה מצביע על כך, שבני נוער מדווחים על רמות גבוהות יותר של לחץ בהשוואה לתחושותיהם מלפני 5 שנים. יתירה מזאת, רמת המתח בקרב בני נוער הינה כמעט זהה לרמת המתח הרווחת בקרב בוגרים. בנוסף, נמצא ש- 49% מבני הנוער אינם יודעים כיצד להתמודד עם המתח ומתקשים לזהות את מקורות התמיכה.

התקציר מבוסס על המאמר:

Tolan, P. (2014). Forward Thinking: Preparing Our Youth for the Coming World, *Journal of Research on Adolescence*, 24(3), 411 – 416.

2. עלייה חדה במספר המשפחות החד – הוריות.
3. הרחבת הגישה לאינטרנט - מיקומם המרכזי של אמצעי התקשורת בשגרת החיים של בני הנוער.
4. עלייה בדרישות להישגים אקדמיים. יותר מ - 40% מבני הנוער בארצות הברית הנם בעלי תואר ראשון (לפחות). יחד עם זאת, רק כ-78% מבני הנוער מסיימים את בתי ספר התיכונים.
5. הרחבת פערי הכנסה הקשורים לרמת השכלה.
6. העלאת אחוז הנשים בקרב בעלי השכלה גבוהה.
7. הגברת ההטרוגניות האתנית וירידה בדומיננטיות של קבוצות הרוב. יחד עם זאת, עדיין קיימים פערים בהשכלה ובהכנסה בין קבוצות אתניות ותרבותיות שונות.
8. בקרב בני הנוער האמריקנים נצפית ירידה בשכיחות של מרבית ההתנהגויות המסכנות בריאות.
9. הופעת סיכונים חדשים, כמו בריונות מקוונת.
10. הסיבות השכיחות למתח בקרב בני נוער הם: בחירה וקבלת החלטות, ניהול זמן, קשרים והצבת יעדים.

מחקר של מכון גאלופ בארצות הברית מצביע על כך, ש - 53% מבני הנוער סבורים כי יש להם רעיונות ומרץ להתמודד עם העתיד, בעוד ש- 31% טענו כי הם מרגישים תקועים, ו- 16% הביעו ייאוש באשר לעתיד הצפוי להם. לאור האמור לעיל, ניתן לומר שקיימת הכרה בשינוי המתחולל במערכות חברתיות בסיסיות ובתפקידים של בני נוער בחברה. ולכן קובעי מדיניות צריכים להמשיך לתמוך, לכוון ולסייע לבני נוער להתאים את התפתחותם לעולם דינאמי ומשתנה, ולאתגרי התקופה. כמו כן, עולה הצורך בהרחבת שדה הראייה המחקרי, בתפיסות חדשות אשר מבוססות על גישה התפתחותית חיובית שמאפשרות זיהוי של הנכסים ההתפתחותיים בקרב בני הנוער.